

prof. dr hab. Andrzej Banachowicz
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu

Poznań, 21.01.2020

RECENZJA

**osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego,
dydaktycznego i organizacyjnego**

Pana dra Pawła FLIEGERA

w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Podstawa opracowania recenzji

Recenzję przygotowałem na podstawie decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dra Pawła Fliegera, przekazanej pismem z Wydziału Rzeźby Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Dokumentacja wniosku

Recenzję przygotowano w oparciu o dokumentację złożoną przez habilitanta:

- Autoreferat;
- dokumentacja dzieła habilitacyjnego;
- dokumentacja dorobku artystycznego oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki;
- dokumentacja wybranych wydarzeń (fotorelacje, katalogi, zaproszenia);
- dokumentacja wystaw i katalogów;
- dokumentacja prac malarskich i rysunkowych.

Informacje o habilitancie

Pan dr Paweł Flieger ukończył studia w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. W czerwcu 2005 roku obronił dyplom z wyróżnieniem w Pracowni prof. Jana Świtki uzyskując tytuł magistra sztuki w zakresie malarstwa sztalugowego, a w czerwcu 2008 roku obronił dyplom z wyróżnieniem w Pracowni prof. Grzegorza Nowickiego, uzyskując tytuł magistra sztuki w zakresie grafiki warsztatowej.

W listopadzie 2011 roku Pan dr Paweł Flieger uzyskał stopień doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne na Wydziale Malarstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Tytuł pracy doktorskiej brzmiał: „Artysta – odkrywca – banita. Kolonizacja przestrzeni”, a promotorem pracy był Pan dr hab. Sławomir Kuszczak.

Zatrudnienie Pana dra Pawła Fliegera przebiegało następująco:

- 2005-2006 – asystent stażysta w Pracowni Rysunku Anatomicznego, ASP w Poznaniu;
- 2006-2012 – asystent w Pracowni Rysunku Anatomicznego, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu;
- od 2012 do chwili obecnej – adiunkt w Pracowni Rysunku Anatomicznego, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu.

Ocena Autoreferatu

Autoreferat zbudowany jest w sposób przejrzysty i chronologiczny, składa się ze „Wstępu” oraz kilku części: pierwsza to „Rysunki z pogranicza mitu i baśni”, a dalsze części to: „Mit i baśń”, „Proces tworzenia”, „Celowość” „Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych oraz „Dydaktyka, współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa”. Autor w Autoreferacie pokazuje swoją niepowtarzalną drogę twórczą w sposób dojrzały i świadomy. Pisze On: *„(...) Obraz jest bowiem bytem bistabilnym, mogącym powodować zmiany w otoczeniu, a zarazem wyczekującym koncepcyjnego stanowiska człowieka wobec dzieła sztuki, „bo wszelka przyczyna, która wprowadza jakąś rzecz z niebytu do bytu, nazywa się twórczością”, jak twierdził Platon. Tym samym obraz, będący częścią, efektem procesu twórczego, nie tylko poddaje się oddziaływaniu, ale także sam oddziałuje na ludzkie emocje, wyzwala reakcje, pełni wręcz rolę pośrednika w dialogu, jaki nawiązują różne wymiary rzeczywistości. Z takich przesłanek wynika potrzeba rozważenia, jak silna jest władza obrazów? W jakim stopniu konstruują one doświadczenie życiowe widza? Jak dużą otwartość na zmienność wykazują obie strony dialogu, a może raczej należałoby powiedzieć: gry?*

W takim kontekście możemy postawić istotne pytanie badawcze o to, czy obrazy żyją, skoro stają się aktorami w cyklu życia, integralnym elementem naszych relacji społecznych, ale i relacji, jaka powstaje pomiędzy dziełem a jego odbiorcą, dziełem a jego twórcą oraz złożonej interakcji, jaka zachodzi pomiędzy twórcą, obrazem, a odbiorcą sztuki.”

Ten krótki cytat zawiera w sobie swoisty potencjał autora wobec rzeczywistości. Świadczy o dużej Jego wrażliwości i intuicji w relacji do egzystencjalnego aspektu badawczego. Do archetypu miejsca, do interakcji w tym szczególnym obszarze, gdzie widz zostaje sam z proponowanym „polem” obrazu. Te wszystkie powyższe rozważania w Autoreferacie dotyczące swojej twórczości, autor w sposób klarowny przedstawia i rozwija używając precyzyjnego języka. Opisuje swoje myśli, które doprowadziły do obecnego – habilitacyjnego pogranicza mitu i baśni. Pisze tak: „(...) *W tym miejscu należy także wskazać, że jednym z kluczy niezbędnych do zrozumienia tak mitu, jak i rysunków składających się na cykl „Sidła”, jest akceptacja braku, przyzwolenie dla faktu pomijania pewnych treści, skupienia uwagi na wycinku historii czy też przestrzeni. Wykadrowanie moich dzieł, zamknięcie ich w formie przywodzącej na myśl soczewkę, w której skupia się rzeczywistość, jest środkiem, który skłania do postawienia kolejnego z pytań: co znajduje się poza ramą, granicą, linią, która wyznacza zakres świata przedstawionego.*”

Tak więc w Autoreferacie autor bardzo dobrze formułuje swoje wybory w oparciu o analizę różnych postaw czy przemyśleń – także wobec innych – uznanych już osobowości sztuki czy teorii sztuki. Poprzez fascynację mitem i baśnią oscyluje On także w bardzo ciekawym kontekście symboliki wobec ...właśnie egzystencji, co moim zdaniem zasługuje na bardzo wysoką ocenę całego Autoreferatu. Jest w nim aspekt paradoksu życia człowieka, który potrzebuje mitu, aby czerpać z niego siły na wyzwania codzienności.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Tytuł osiągnięcia naukowego, wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz.1789), nosi tytuł „Sidła”. Jest to cykl dwunastu rysunków na papierze, o wym. 30 x 30 cm, które powstały w latach 2017 – 2019. W dniach 31.03. – 6.04.2019 cykl ten został zaprezentowany na indywidualnej wystawie w Galerii Szewska 16 w Poznaniu. Ponadto rysunki były prezentowane na dwóch wystawach w 2018 roku – *Sidła* w Galerii New Era Art – Pałac pod Baranami w Krakowie oraz na wystawie zbiorowej *Prawdziwe historie* w Galerii Skalar Office w Poznaniu.

Dzieło „Sidła” oraz inne osiągnięcia autor bardzo dokładnie, wnikliwie i barwnie omówił w Autoreferacie.

W tym świecie zaprezentowanym przez habilitanta natura stanowi sacrum – jest jakby ciągle pierwotną kolebką – pierwotnego czasu. Początkiem nieskończonym, gdzie postacie ludzkie starają się wejść z nią w dialog, w swoją egzystencję i stworzyć z nią – jak z ową tytułową kolejną pracą – „Więź”. Tak - to piękny mit – szczególnie, gdy spojrzymy na dzisiejsze czasy smogu i niewiarygodnej dewastacji matki ziemi. Teraz szczególnie ten cykl prac i ich treść niosą w sobie – jakby bardziej czy mniej uświadomione przesłanie – w analogii również do tytułowego słowa – klucza: „Sidła”. Czy wpadliśmy właśnie we własne sidła? Czy te małe prace habilitanta zawierają tak niesamowitą moc, by w tej tak małej skali jednak wyzwolić takie emocje i zachowania – by dostarczać teraz nimi wiary w dalszy – lepszy los człowieka? Czy to tylko ucieczka w znowu tytułowe „Złudzenie”, że bezpieczny i miły może być tylko mit? Czy to – jak kolejna znów praca – „Pomyłka”? Czy to tylko może „Zazdrość” o dawny świat, płynąca z kolejnej pracy autora? Tak – myśli w tych pracach jest co niemiara. Treści i analogii tyle, że mózg nie może ustawić ostrości. Ale „Trop” z innego obrazka zdaje się spełniać marzenie o spokojnym i zacisznym plenerze – oazie bez lęku. Te wszystkie wyobrażenia autora w Jego zamyśle mają być – jak sądzę – substancją dla interpretacji Jego każdego kadru – dzieła. Mają w umyśle odbiorcy stymulować obrazy z jego własnej drogi i doświadczenia. Jego intuicji, nadziei z powrotu do baśni z ...dzieciństwa. Bezpiecznego czasu, gdy reguły życia nie wpływały tak krępująco na wolność i wyobraźnię. To współbrzmienie generowanego w odbiorcy mitu z proponowanym obrazem autora jest właśnie tym głównym omawianym obecnie obszarem badawczym. Habilitant moim zdaniem tak ujawnia właśnie twórczą i życiową dojrzałość – w głęboko humanistycznym przekazie – z troską poszukiwań sensu istnienia, z własną poetyką sztuki – ponad pojęciem czasu, ale jednak w aspekcie duchowym.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych oraz dydaktycznych

Pan dr Paweł Flieger posiada w dorobku następujące wystawy indywidualne, po uzyskaniu stopnia doktora:

- 2018 – *Sidla*, Galeria New Era Art – Pałac pod Baranami, Kraków;
- 2017 – *Zagubiony Trop*, Galeria Apteka Sztuki, Warszawa;
- 2017 – *Gesty i znaki*, Galeria Miejska, Mosina;
- 2016 – *Oczy i czas*, Galeria Biblioteki Uniwersyteckiej, Poznań;
- 2015 – *Midas*, PBG Gallery, Wysogotowo k/Poznania;
- 2014 – *Crème bryle*, Galeria Sztuki Współczesnej PROFIL, Poznań’
- 2012 – *Kolonizacja przestrzeni*, Galeria Miejska, Mosina.

Brał także udział w ponad 40 wystawach zbiorowych.

Pan dr Paweł Flieger w 2012 roku, w tej pierwszej wystawie po doktoracie, zaprezentował swoje prace malarskie podczas indywidualnej wystawy zatytułowanej „Kolonizacja przestrzeni”, zorganizowanej w Galerii Miejskiej w Mosinie. Zostały wówczas pokazane obrazy m.in. powstałe już po przyznaniu Jemu stopnia doktora sztuki, i stanowiące punkt wyjścia dla poszukiwania nowej drogi twórczej. W skład prezentowanego na wystawie cyklu wchodziły tytuły: *Dryfujące wyspy* (2011), *Źródło* (2011), *Przystań* (2011), *Niewidzialne miasta* (2011), *Wiatr od morza* (2011), *Podróż po morzu lodowatym II* (2011) czy powstała już po otrzymaniu stopnia doktora *Podróż po morzu lodowatym III* (2012). W dziełach tych ujawniły się cechy charakterystyczne dla Jego obecnej praktyki artystycznej. Już wówczas jednym z zagadnień, które Go nurtowały: „...było zglębienie tajemnicy budowy głębi, zdolność tworzenia wizerunków, w których wrażenie przestrzeni byłoby wręcz namacalne. Efekt ten, zważywszy na charakter techniki, uzyskiwałem stosując spiętrzone faktury farby olejnej, graniczące z precyzyjnymi, chłodnymi, płaskimi pociągnięciami pędzla...”. Te opozycje w traktowaniu powierzchni obrazu pozwoliły Mu na osiągnięcie wyznaczonego celu, tzn. zdecydowany kontrast „...zagadnienia takie jak walor, wzajemne stosunki światła i cienia, które uabstrakcyjniają obraz jednocześnie dając wrażenie silnego zakotwiczenia w rzeczywistości, dzięki czemu mamy poczucie ich związku z naturą...”.

Pan dr Paweł Flieger stworzył w tych pracach przestrzenie i obiekty dające efekt pejzaży – jakby fantastycznych światów, w formatach 120 x 120 cm, w technice olejnej na płótnach. To, co je łączy z późniejszymi pracami, to właśnie ów stan kreacji – propozycji dla widza – w możliwości interpretacji i odkrycia niesamowitych – wręcz mitologicznych „nowych lądów”.

Pan dr Paweł Flieger jest artystą i pedagogiem dojrzałym już i przygotowanym do samodzielnej, jeszcze głębszej pracy twórczej. Bierze czynny udział w życiu artystycznym i pedagogicznym uczelni. Posiada swój udział w monografiach i projektach badawczych. W latach 2011–2014 był współtwórcą i współorganizatorem projektu TERAZ RYSUNEK, w którym brało udział 34 wybitnych polskich artystów reprezentujących różne dziedziny sztuki. Wypowiadali się oni na temat rysunku w swojej praktyce artystycznej. Prezentacje miały formę działań rysunkowych lub wykładu, którym towarzyszyły prezentacje prac.

Pan dr Paweł Flieger ma następujące osiągnięcia dydaktyczne oraz te, w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki:

- 2018 – III Nagroda im. Egon Schiele w międzynarodowym konkursie rysunku studenckiego przyznana została studentowi dra P. Fliegera, p. Łukaszowi Grabowskiemu;
- 2017 – II Nagroda im. Egon Schiele w międzynarodowym konkursie rysunku studenckiego przyznana została studentowi dra P. Fliegera, p. Bartoszowi Zarzyckiemu;
- 2014 – *Akt II*, wystawa prezentująca prace studentów Pracowni Rysunku Anatomicznego, PBG Gallery – Skalar Office, Poznań;
- 2012 – *Akt*, wystawa prezentująca prace studentów Pracowni Rysunku Anatomicznego, Muzeum Regionalne, Słupca;
- 2009 – 2019 – w ramach projektu FIGURAMA prace studentów Pracowni Rysunku Anatomicznego zostały zaprezentowane na kilkudziesięciu międzynarodowych wystawach w kraju i za granicą.

W roku 2016 Pan dr Paweł Flieger był promotorem pomocniczym przewodu doktorskiego Pana Marca Tobiasza Winterhagena. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmiał

„W poszukiwaniu ukrytego piękna: ograniczenia ciała jako wyznacznik nowej definicji normalności – reinterpretacja kanonu.” Obrona miała miejsce na Wydziale Rzeźby UAP. Habilitant napisał także 10 recenzji dyplomowych prac licencjackich. Jego działalność na rzecz macierzystej uczelni to m.in. od roku 2018 do chwili obecnej opieka nad Studenckim Kołem Naukowym „Kwadrat Malarski”, a także koordynacja z ramienia UAP Międzynarodowego Projektu FIGURAMA. W roku 2017 był organizatorem i współkuratorem Międzynarodowej Wystawy Prac Studenckich FIGURAMA 17 oraz Artelerie wystawy towarzyszącej, Atrium UAP i Słodownia Stary Browar, Poznań, a także współorganizatorem wielu plenerów dla studentów UAP.

Jak widać z powyższego zestawienia, również ten obszar działalności dra Pawła Fliegera jest godny szacunku i uznania. Obecnie prowadzi On zajęcia dla studentów studiów stacjonarnych w Pracowni Rysunku Anatomicznego oraz dla studentów studiów niestacjonarnych w Pracowni Malarstwa i Rysunku na Wydziale Grafiki i Komunikacji Wizualnej UAP. W procesie kształcenia studentów za właściwe uznaje wypracowanie metody, która pozwala na zachowanie ich indywidualnej ekspresji, ale też strzeże ich przed popadaniem w estetyczną kliszę. Studenci mają Jego wsparcie w rozwoju indywidualnych predyspozycji, przy jednoczesnym zachowaniu gotowości do przyjmowania rozmaitych postaw artystycznych i rodzajów wrażliwości. Jest On otwarty, pełen empatii i czujny na potrzeby, oczekiwania i możliwości każdego studenta. Aby osiągnąć założone cele dydaktyczne czerpie i poszerza swoją wiedzę, studiując opracowania poświęcone metodyce i metodologii kształcenia. W latach 2013-2016 prowadził zajęcia z malarstwa i rysunku w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, organizowane przez Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu.

Konkluzja

Po wnikliwym przeanalizowaniu dokumentacji, procesu kształcenia, doskonalenia własnej wiedzy oraz umiejętności w dziedzinie sztuki, z pełną odpowiedzialnością rekomenduję Radzie Nauki Wydziału habilitanta, jako w pełni ukształtowanego artystę i pracownika naukowego, gotowego do samodzielnej pracy dydaktycznej. Osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i naukowe stanowią istotny wkład w samą dyscyplinę

artystyczną, ale także są ich przełożeniem na sferę dydaktyki i nauki. Służą upowszechnianiu kultury w środowisku oraz kształceniu postaw estetycznych młodego pokolenia polskiego społeczeństwa. Dorobek artystyczny i dydaktyczny wysoko oceniam, także w aspekcie troski o ciągłość kulturową i dbałość o zachowanie naszej tożsamości. Tym samym stwierdzam, że osiągnięcia na polu artystycznym, twórczym, dydaktycznym i naukowym Pana dra Pawła Fliegera w pełni spełniają wymagania art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1.09.2011 w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. 2011, poz. 1165).

 Z poważaniem
prof. dr hab. Andrzej Banachowicz